

ΔΕΘ-ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ

Τον τελευταίο καιρό στην πόλη της Θεσσαλονίκης έχει τεθεί ως κεντρικό το ζήτημα του δημόσιου χώρου και του πρασίνου εντός αστικού ιστού. Με αφορμή την επικείμενη ανάπλαση του οικοπέδου όπου πραγματοποιείται η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης (Δ.Ε.Θ) και τον χαρακτήρα που πρόκειται να πάρει αυτό, πληθώρα φορέων, συλλογικοτήτων, οργανώσεων και δημοτικών παρατάξεων αναδεικνύουν το ζήτημα με μία διαφορετική, από τα κάτω προσέγγιση. Σε αντίθεση με κυβερνητικά σχέδια που στην ανάπλαση της Δ.Ε.Θ βλέπουν ανέγερση φαραωνικών ξενοδοχείων, εμπορικών κέντρων και καινούργιων κτιρίων μετά από κατεδάφιση των ήδη υπαρχόντων, κάτοικοι της πόλης διεκδικούν την εδραίωση ενός δημόσιου χώρου υψηλού πρασίνου με ήπια εκθεσιακή δραστηριότητα, δηλαδή το πρώτο μητροπολιτικό πάρκο της πόλης. Πιο συγκεκριμένα, αυτό που προτείνεται από την σχετική πρωτοβουλία είναι η διατήρηση ορισμένων κτιρίων εντός της Δ.Ε.Θ ως ιστορικά και αρχαιολογικά σημαντικά προς ήπια εκθεσιακή εκμετάλλευση, ενώ αντίθετα η βαριά εκθεσιακή δραστηριότητα να μεταφερθεί σε δημόσιο οικόπεδο εκτός πόλης (περιοχή Σίνδου). Στη συνέχεια, όλη η υπόλοιπη έκταση να μετατραπεί σε δημόσιο χώρο προς όφελος της ίδιας της κοινωνίας της Θεσσαλονίκης.

Παρόλο που η πρόταση αυτή βασίζεται στην ανάγκη των πολιτών για την δημιουργία ενός χώρου πρασίνου και οξυγόνου, οι διαπραγματεύσεις με τις δημοτικές αρχές της πόλης υπήρξαν άκαρπες. Έτσι, βάσει σχετικού νομοθετικού πλαισίου, εδώ και κάποιο καιρό γίνεται προσπάθεια να μετατεθεί η ευθύνη της απόφασης για το μέλλον της Δ.Ε.Θ στους ίδιους τους πολίτες. Μέσα στα στενά όρια της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, προτείνεται η διενέργεια δημοψηφίσματος από τους/τις κατοίκους της Θεσσαλονίκης για το αν επιθυμούν να γίνει Μητροπολιτικό

Πάρκο ο χώρος της σημερινής Δ.Ε.Θ. Προϋπόθεση για να συμβεί αυτό μετά την αρνητική στάση του δήμου, είναι η συλλογή πάνω από 25.000 υπογραφών από δημότες της Θεσσαλονίκης, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως ένας παραπάνω μοχλός πίεσης στα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που λαμβάνουν τις αποφάσεις που αφορούν την πόλη μας-ερήμη μας.

Σε μία Θεσσαλονίκη όπου ανέκαθεν η “ανάπτυξη” έρχεται με έργα δεκαετιών χωρίς καμία πρόληψη για τα προβλήματα που προκαλεί σε καθημερινούς τομείς των πολιτών (βλέπε Μετρό, Fly Over κ.α.) και που τα τελευταία χρόνια ιστορικά κτήρια και γειτονιές μετατρέπονται σε τουριστικά/ξενοδοχειακά θέρετρα, θα πρέπει να αποσαφηνίσουμε τον όρο του δημόσιου χώρου για τους/τις πολίτες και για την εξουσία. Θα πρέπει καταρχήν να αποκρυσταλλώσουμε το πως νοείται ο δημόσιος χώρος για την Εξουσία, όπως την βιώνουμε στην καθημερινότητα μας σε πάρκα, πλατείες και πανεπιστημιακά συγκροτήματα της πόλης.

Το θέμα των δημόσιων χώρων ταλανίζει την Εξουσία (Δήμος, Αστυνομία, Κράτος, Κεφάλαιο, Πρυτανεία, Εκκλησία), καθώς αποτελεί τον μόνο τομέα στον οποίο νοιάζεται και επενδύει πραγματικά για κάτι: για την καταστολή της ελεύθερης έκφρασης και πρόσβασης σε αυτούς.

Μέσα από τη συνεχή συρρίκνωσή του (καταστροφή πάρκων, τραπεζοκαθίσματα, καταστολή) δημιουργεί ένα ασφυκτικό περιβάλλον γύρω από ελεύθερα προσβάσιμους χώρους προτάσσοντας μία νεοφιλελεύθερη λογική απέναντί τους, δηλαδή με μόνο γνώμονα πως ό,τι δεν επιφέρει κέρδος, δεν αξίζει να υπάρχει. Μέσα σε αυτή τη συνεχή υποβάθμιση των δημόσιων χώρων εντάσσεται και το gentrification και η τουριστικοποίηση που λαμβάνει χώρα στο κέντρο και σε άλλες περιοχές της Θεσσαλονίκης. Μία πολιτική που θέλει τις πόλεις νεκροταφεία για να κυκλοφορούν μόνο αμέριμνα γκρουπάκια τουριστών και υψηλά ενοίκια μη προσβάσιμα για τους ίδιους τους κατοίκους των πόλεων, αφού δεν παράγουν τόσο κέρδος όσο θα μπορούσε να βγει.

Ακόμη, πέρα από την έννοια του κέρδους, η εξουσία στοχεύει στην εξαφάνιση του δημόσιου χώρου, καθώς αποτελούσε από πάντα

έδαφος πολιτικής και πολιτιστικής αδιαμεσολάβητης έκφρασης και δράσεων, προωθώντας την δημιουργία και αλληλεπίδραση σε πολλαπλά επίπεδα. Θέλοντας έτσι να ενισχύσει την ατομικιστική συνείδηση και να ισοπεδώσει κάθε τι ριζοσπαστικό το οποίο αποκλείει από το κυρίαρχο αφήγημα της στερεοτυπικής πόλης. Δεν είναι λίγα τα περιστατικά στην πόλη μας τον τελευταίο καιρό όπου πλατείες και πάρκα μετατρέπονται σε έδαφος στρατοπέδευσης και ασφυκτικού ελέγχου των κατασταλακτικών δυνάμεων (βλέπε πλατεία Καλλιθέας, Α.Π.Θ. κι άλλες πλατείες) ή απλούστατα τους χώρους όπου ο κόσμος τραμπουκίζεται από τις δυνάμεις αυτές απλά επειδή υπάρχει σε αυτούς.

Από την συζήτηση αυτή δεν θα μπορούσε να λείπει και το ζήτημα των πανεπιστημίων, όπου τα τελευταία χρόνια έχει απασχολήσει ιδιαίτερα την πόλη της Θεσσαλονίκης. Με μεγάλη ιστορία και συμβολή στην πορεία της πόλης ανά τα χρόνια ως κομβικό σημείο συνάντησης, έκφρασης και δημιουργίας μεγάλου μέρους του πληθυσμού της, τα πανεπιστήμια αποτελούσαν τον μεγαλύτερο δημόσιο χώρο της πόλης. Μετά την πολλαπλή επίθεση που δέχτηκε το πανεπιστήμιο τα τελευταία χρόνια, υπάρχει στοχευμένη προσπάθεια κατάργησης της ιδιότητας αυτής, στερώντας από τους/τις πολίτες έναν σημαντικό τόπο συλλογικής διάδρασης και πολιτικής, πολιτιστικής έκφρασης με μη κερδοσκοπικούς όρους.

Όμως τι σημαίνει πραγματικά ένα Μητροπολιτικό Πάρκο για όλους/ες;

Όταν μιλάμε για έναν δημόσιο χώρο, οφείλουμε να καθιστούμε σαφές ότι πρόκειται για έναν χώρο με πραγματικά ελεύθερους όρους, ο οποίος ανήκει σε όλη την κοινωνία. Ένα μητροπολιτικό πάρκο στην περιοχή της Δ.Ε.Θ θα πρέπει να εξασφαλίζει αυτά τα χαρακτηριστικά, τα οποία είναι συνεχώς διεκδικήσιμα από την εξουσία αλλά και από την ίδια την κοινωνία. Ο δημόσιος χώρος, συνεπώς, αποτελεί ένα έδαφος ο οποίος είναι ταυτόχρονα και διαρκώς διεκδικήσιμος από την κοινωνία και από την Κυριαρχία. Η τελευταία θέλοντας να επιβάλλει τον απόλυτο έλεγχο και την περίφραξη του κέρδους, εφευρίσκει συνεχώς τρόπους προκειμένου να εισχωρήσει σε αυτόν. Ενώ παράλληλα, η ίδια η κοινωνία και

τα κινήματα τον διεκδικούν μέσα από την δημόσια και ελεύθερη χρήση του.

Αν επιθυμούμε να μιλάμε για έναν χώρο πράσινο, προσβάσιμο και δημόσιο τότε θα πρέπει αυτόματα να έχουμε και τα παραπάνω στο νου μας για το τι ακριβώς σημαίνει. Η εικόνα των μέχρι τώρα δημόσιων χώρων αποτελεί, πέρα από υποβάθμιση από το κράτος σε περίπτωση μη κέρδους, κι ένα συνεχές πεδίο ελέγχου από αυτό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι και η στρατηγική επιλογή, με το λιγότερο αδιαφανείς διαδικασίες, μεταφοράς του Α.Τ. Λευκού Πύργου στον χώρο της Δ.Ε.Θ. Ένα σημείο απέναντι από τον δημόσιο χώρο του Α.Π.Θ. κι εντός του εν δυνάμει Μητροπολιτικού Πάρκου της Δ.Ε.Θ.

Εκεί είναι, όμως, που παίζουν τον ρόλο τους η κοινωνία και οι κατά τόπους πολιτικές συλλογικότητες και οργανώσεις. Για εμάς, το ζήτημα του δημόσιου χώρου σε κάθε πόλη είναι και ήταν πάντοτε αρκετά καθοριστικό για τις ίδιες τις δράσεις μας. Κι αυτό διότι αυτό είναι το έδαφος όπου αναπνέουμε, διαχέουμε-κοινωνικοποιούμε τις ιδέες μας και παράγουμε πολιτική. Τα τελευταία χρόνια έχουμε συνειδητοποιήσει και παρατηρήσει ακριβώς αυτό: Ότι φαντάζει όλο και πιο δύσκολο να βρεθεί ένας ανοιχτός και ελεύθερος χώρος που να καλύπτει τις ανάγκες μας. Κι αυτό έχει να κάνει με την συνεχόμενη κρατική καταστολή και τον κατ' επίφαση ελεύθερο χαρακτήρα του δημόσιου χώρου, που έχει καταληφθεί από το κέρδος και την εξουσία.

Αυτό, λοιπόν, χρειάζεται να εξασφαλιστεί: ένα έδαφος από και για τους ίδιους τους χρήστες του. Ένας δημόσιος χώρος όπου δεν θα είναι άλλη μία πηγή εκμετάλλευσης και ανάπλασης για κάθε τυχάρπαστο επιχειρηματία και τα συμφέροντα του, ως είθισται ως πρακτική σε τόσες πλατείες και πάρκα. Θα αποτελεί ένα έδαφος για κινηματική δραστηριότητα παντός είδους(εκδηλώσεις, συναυλίες, συλλογικές κουζίνες, bazaar, φεστιβάλ, πολιτική δραστηριότητα). Κι αυτό είναι άλλη μία πτυχή που λείπει από την πόλη και αποτυπώνει το ασφυκτικό πλαίσιο που επιβάλλεται στα εναπομείναντα πάρκα και πλατείες της πόλης.

Με λίγα λόγια, ένας δημόσιος χώρος έχει και κινηματικό

χαρακτήρα, με σεβασμό πάντοτε στις υποδομές του κι αυτός θα πρέπει να διασφαλίζεται. Αλλιώς θα εξελιχθεί όπως και άλλοι δημόσιοι χώροι, εμπορευματοποιημένος και κατακερματισμένος από το κράτος και την αγορά.

Συνοψίζοντας, ένας δημόσιος χώρος αντλεί τα χαρακτηριστικά του από τα εξής:

- Ελεύθερος, δηλαδή απαλλαγμένος από κάθε εξουσία, από κάθε εμπορευματική και αλλοτριωτική σχέση.
- Δημόσιος, δηλαδή ελεύθερα προσβάσιμος με χρήση αδιαμεσολάβητα από την ίδια την κοινωνία.
- Κοινωνικός γιατί οι αποφάσεις αφορούν την απελευθερωμένη κοινωνία στο σύνολό της και τους χρήστες αυτού, που αποτελεί η ίδια.

Ενάντια στην κερδοσκοπική εκμετάλλευση, στηρίζουμε την πρωτοβουλία για ένα μητροπολιτικό πάρκο στην περιοχή της Δ.Ε.Θ. Διεκδικούμε έναν πραγματικά ελεύθερο δημόσιο και κοινωνικό χώρο, ο οποίος να ανταπεξέρχεται στις ανάγκες της κοινωνίας της Θεσσαλονίκης και ο οποίος να λειτουργεί προς όφελος των ίδιων των πολιτών της και όχι του κέρδους.

Υπογράφουμε ακολουθώντας τον παρακάτω σύνδεσμο:
<https://parkodeth.gr/>

Αντιεξουσιαστική Κίνηση Θεσσαλονίκης
Ιούνιος 2025